

Sygn. akt II C 1259/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2018 roku

Sąd Rejonowy w Rybniku II Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Michalina Stabla
Protokolant:	Antonina Hendzel

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2018 roku w Rybniku

sprawy z powództwa O. P. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Środowiska, Skarbowi Państwa - Ministrowi (...)

o ochronę dóbr osobistych

1. oddała powództwo,
2. odstąpić od obciążenia powoda kosztami postępowania.

Sygn. akt II C 1259/15

UZASADNIENIE

Powód O. P. (2) wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Środowiska kwoty 50.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych. Powód domagał się także zasądzenia na jego rzecz kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu podniósł, iż od 12 lat zamieszkuje w R., gdzie corocznie odnotowywane są znaczne przekroczenia norm jakości powietrza między innymi w zakresie stężenia pyłów PM10, PM 2,5, dwutlenku siarki, tlenku węgla, benzo(a)piranu i ozonu. Zdaniem powoda konieczność zamieszkiwania na terenie, na którym systematycznie dochodzi do przekroczeń norm jakości powietrza, powoduje szereg negatywnych konsekwencji. Przejawia się to znacznym dyskomfortem psychicznym i poważnymi obawami związanymi z wpływem zanieczyszczonego powietrza na zdrowie. Jest świadomy, że ryzyko zachorowania na szereg poważnych schorzeń, takich jak: rak płuc, przewlekła obturacyjna choroba płuc czy astma jest znacznie większe na terenach dotkniętych zanieczyszczeniem powietrza. Powód podkreślił także, iż zamieszkiwanie w aglomeracji (...) z uwagi na zanieczyszczenie powietrza powoduje obniżenie komfortu życia i ograniczenie swobody korzystania z mieszkania jak i poruszania się wobec zaleceń władz publicznych o pozostawaniu w domu.

Powód wskazał, iż podstawą odpowiedzialności Skarbu Państwa jest dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (Dz. U. UE L 152 z 11 czerwca 2008 r., nr (...)). Dyrektywa ta została implementowana do polskiego porządku prawnego w drodze nowelizacji ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz wydania szeregu rozporządzeń, w

tym rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu. Podkreślił także, iż generalny obowiązek ochrony jakości powietrza i dążenia do jego poprawy spoczywa na władzach publicznych. Taki obowiązek wynika z art. 5 oraz 74 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wskazał, iż Aglomeracja R. – J. na której zamieszkuje stanowi odrębną strefę w rozumieniu art. 87 p.o.ś. corocznie notowane są bardzo wysokie przekroczenia wartości dopuszczalnych szeregu substancji w szczególności pyłu PM₁₀. Podkreślił, iż wartości dopuszczalne pyłu zawieszonego PM₁₀ przekraczane są w sezonie grzewczym tj. od października do kwietnia. Powołując się na dane zamieszczone na stronie internetowej monitorin. (...)wios.gov.pl prowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony (...) w K. wskazał, iż stacja monitoringu położona w R. przy ul. (...) dokonała w roku 2015 następujących pomiarów: w styczniu dobową wartość dopuszczalną pyłu zawieszonego PM₁₀ przekroczona została 15-krotnie, przy czym rekordowy odczyt zanotowano w dniu 21 stycznia – 206µg/m³, w lutym wartość została przekroczona 24 razy, rekordowy odczyt odnotowano w dniu 14 lutego wyniósł 294µg/m³, w marcu odnotowano 14 dni, w których przekroczona została dopuszczalna wartość dobową. W pierwszej połowie 2015 r. dobową wartość dopuszczalną dla pyłu zawieszonego PM₁₀ przekroczona została na terenie (...) razy. W całym roku 2014 wartość dopuszczalną przekroczona została 112 razy. Średnie roczne stężenie PM₁₀ odnotowane przez stację monitoringu wyniosło w 2014 r. 49 µg/m³. Tę samą średnią roczną wartość odnotowano w roku 2013, w roku 2012 wynosiła ona 71 µg/m³, w roku 2011 µg/m³. Analiza laboratoryjna materiału pobieranego w stacji monitoringu przy ulicy (...) w R. wskazuje na powtarzające się znaczne przekroczenie stężenia benzo(a)pirenu. W roku 2014 r. średnie roczne stężenie tej substancji wyniosło 9,627 µg/m³, w roku 2013 – 11,338 µg/m³, w roku 2012 – 15,108 µg/m³, w roku 2011 – 16,262 µg/m³. Pomimo zauważalnego spadku, poziomy ten nadal ponad 10-krotnie przekraczają poziom dopuszczalny, który wynosi 1 ng/m³ w okresie roku kalendarzowego. W okresie zimowym średni poziom benzo(a)pirenu regularnie przekracza 20 ng/m³.

Zdaniem powoda na terenie R. dochodzi do rażącej niezgodności z obowiązującymi przepisami prawa dotyczącymi wartości dopuszczalnych (zarówno dobowych jak i rocznych oraz liczby dozwolonych przekroczeń wartości dobowych) i poziomów docelowych substancji w powietrzu. Podkreślił, iż Aglomeracja R. -J. nie została objęta odroczeniem przewidzianym w art. 22 dyrektywy (...). Stwierdził, że władze publiczne dopuszczają się bezprawnego zaniechania podjęcia skutecznych działań w celu doprowadzenia jakości powietrza do stanu zgodnego z prawem czym naruszają art. 13 dyrektywy (...), art. 5 i 74 Konstytucji w zw. z art. 85 p.o.ś.

Jako postawę odpowiedzialności Skarbu Państwa z tytułu naruszenia dóbr osobistych powołał art. 448 w zw. z art. 417 k.c. powołując się także na treść wyroku Sądu Najwyższego dnia 21 kwietnia 2010 r., sygn. akt V CSK 352/09, który stanowi, iż „podstawę odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych stanowią przepisy art. 23, art. 24 i art. 448 k.c. i na ich podstawie ponosi odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych także Skarb Państwa. Przepisy art. 417 i art. 417¹ k.c. nie mają zastosowania do odpowiedzialności Skarbu Państwa za naruszenie dóbr osobistych w postaci czci, dobrego imienia i nietykalności mieszkania, gdyż odpowiedzialność za naruszenie tych dóbr osobistych uregulowana jest w sposób odrębny w art. 23, 24 i 448 k.c.

W ocenie powoda odpowiedzialność państwa ma charakter obiektywny, do jej przypisania wystarczające jest stwierdzenie bezprawności działania lub zaniechania, bez konieczności wykazywania zawinienia. Takie stanowisko jest ugruntowane w doktrynie G. K., Komentarz do art. 417 k.c. J. C., Kodeks cywilny. Komentarz, wyd. II LexisNexis 2014) oraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego – uchwała w składzie 7 sędziów z dnia 18 października 2011 r., sygn. III CZP 25/11. Podkreślił także, iż w orzecznictwie i doktrynie nie jest kwestionowana możliwość naruszenia dóbr osobistych przez zaniechanie. W tej sytuacji uzasadniona jest odpowiedzialność państwa za skutki bezprawnego zaniechania dotrzymania obowiązujących standardów jakości powietrza tj. za krzywdę powstałą w wyniku naruszenia dóbr osobistych.

Odnosząc się już do samej wysokości kwoty dochodzonego zadośćuczynienia powód powołał się na kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia. Podał, iż ma ono na celu rekompensatę poniesionej przez niego krzywdy, a tym samym swoją wysokość musi odpowiadać rozmiarom tej krzywdy. Ustalenie „odpowiedniej sumy pieniężnej” powinno nastąpić podobnie jak przy ustaleniu zadośćuczynienia z art. 445 – z uwzględnieniem wszelkich okoliczności

dotyczących: rodzaju chronionego dobra, rozmiaru doznanego uszczerbku, charakteru następstw naruszenia, stosunków majątkowych zobowiązanego. Podniósł, iż naruszenie dóbr osobistych w stosunku do jego osoby utrzymuje się od wielu lat i nie ulega zmianie. Sytuacja ta bardzo niekorzystnie wpływa na komfort codziennego życia, w szczególności w miesiącach zimowych oraz skutkuje uzasadnionym silnym lękiem o własne zdrowie i życie. Tym samym krzywda jest znacznych rozmiarów i zasługuje na odpowiednią rekompensatę. W ocenie powoda kwota dochodzona pozwem jest adekwatna do stopnia naruszenia jego dóbr osobistych. Podkreślił, iż doznaje poważnych ograniczeń w korzystaniu ze swojego domu zgodnie z przeznaczeniem, ma ograniczoną swobodę przemieszczania się, a także naruszone jest jego prawo do życia w czystym środowisku oraz szczególnie chronione dobro osobiste jakim jest zdrowie.

W odpowiedzi na złożony pozew pozwany Skarb Państwa - Minister Środowiska wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska podał, iż przesłankami ochrony dóbr osobistych, które muszą być spełnione łącznie są: istnienie dobra osobistego, zagrożenie lub naruszenie dobra osobistego oraz bezprawność zagrożenia lub naruszenia. W ocenie pozwanego powód nie udowodnił zaistnienia przesłanki istnienia dobra osobistego w postaci prawa do życia w czystym środowisku oraz prawa do bezpieczeństwa zdrowotnego polegającego na wolności od lęku o zdrowie, jak również bezpośredniego lub pośredniego naruszenia dobra osobistego w postaci zdrowia. Jak podniósł powód dodatkowo nie wykazał zaistnienia drugiej przesłanki w postaci zagrożenia lub naruszenia w.w. dóbr osobistych ponieważ nie przedstawił dowodów na okoliczność wpływu na zdrowie oraz swobodę poruszania się wskazywanych zanieczyszczeń powietrza występujących w miejscu jego zamieszkania. Odnosząc się do naruszenia dobra osobistego w postaci zdrowia powoda podkreślił, iż dyskomfort psychiczny, czy obawy związane z wpływem zanieczyszczonego powietrza na zdrowie nie są wystarczające do przyjęcia, iż doszło do naruszenia tego dobra. Jak wskazał w świetle kodeksu cywilnego nie jest wystarczające powołanie się na bliżej niesprecyzowane naruszenie dóbr osobistych, rozumiane jako dyskomfort psychiczny czy obawa. Powołując się na art. 6 k.c. podniósł, iż powód zobowiązany jest do wykazania, że na skutek zaniechania pozwanego doszło do naruszenia tego prawa. Zdaniem pozwanego powód nie wykazał, iż cierpi na schorzenia, czy choroby wywołane zanieczyszczonym powietrzem. Powód nie wykazał także adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy zaniechaniem Ministra Środowiska a wskazanym naruszeniem dobra osobistego w postaci zdrowia. Same obawy i lęk o stan zdrowia na gruncie ochrony przewidzianej w kodeksie cywilnym nie są wystarczające do przyjęcia, iż zostało naruszone dobro osobiste jakim jest zdrowie. Odnosząc się do kolejnego zarzutu powoda naruszenia dobra osobistego w postaci prawa do życia w czystym środowisku wskazał, iż zgodnie z orzecznictwem polskich sądów dobro to nie spełnia kryteriów pozwalających zakwalifikować je jako dobro osobiste. Zgodnie z obowiązującą w orzecznictwie i doktrynie koncepcją dóbr osobistych dobra osobiste stanowią wartości o charakterze niemajątkowym i są ściśle związane z człowiekiem, decydują o jego byciu, pozycji w społeczeństwie, są wyrazem odrębności fizycznej i psychicznej oraz możliwości twórczych człowieka. Zatem prawo do życia w czystym środowisku, które stanowi potrzebę człowieka, ale nie jest immanentnie związane z istotą człowieczeństwa i nie jest niezależne od jego woli, nie stanowi dobra osobistego w rozumieniu art. 23 k.c. Brak istnienia dobra osobistego w postaci prawa do życia w czystym środowisku oznacza brak podstaw do żądania jego ochrony i wypłaty zadośćuczynienia w trybie art. 448 k.c.

Pozwany wspomniał, iż w świetle przepisów art. 85 – 96 a p.o.ś. Minister Środowiska jako organ administracji rządowej odpowiedzialny jest za podejmowanie działań o charakterze strategicznym, legislacyjnym, finansowym oraz informacyjno – edukacyjnym. Niewątpliwie głównym zadaniem Ministra Środowiska jest działalność legislacyjna polegająca na wydaniu wskazanych w ustawie upoważniającej aktów wykonawczych. W ocenie pozwanego brak jest podstaw do przypisania mu bezprawnego zaniechania legislacyjnego wobec wydania rozporządzeń w przedmiocie jakości powietrza: z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie krajowego celu redukcji narażenia, z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu, z dnia 10 września 2012 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza, z dnia 11 września 2012 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz

planów działań krótkoterminowych, z dnia 13 września 2012 r. w sprawie sposobu obliczania wskaźników średniego narażenia oraz sposobu oceny dotrzymania pułapu stężenia ekspozycji oraz z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu. Ponadto na podstawie art. 91 c p.o.ś. przygotowany został Krajowy Program Ochrony Powietrza, który został ogłoszony przez Ministra Środowiska w dniu 9 września 2015 r. W ramach pomocy finansowej służącej poprawie jakości powietrza Ministerstwo Środowiska wraz z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej uruchomiły w lutym 2013 r. Program Priorytetowy pt. „Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii”, na realizację którego przeznaczono fundusze w kwocie 800 mln zł. Podniósł także, iż za stan jakości powietrza tj. przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłów drobnych PM10 i PM2,5 oraz poziomu docelowego beznzo(a)pirenu odpowiada przede wszystkim sektor bytowo-komunalny, w którym jako główne paliwo stosowane są paliwa węglowe, często wysokoemisyjne, które spalane są w nieprzystosowanych do tego kotłach o mocy poniżej 1 MW, w marcu 2016 r. pozwany wystąpił do ministra właściwego do spraw energii z prośbą o pilne podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do zróżnicowania wymagań jakościowych dla paliw stałych ze względu na rodzaj i wielkość instalacji spalania paliw, z wyróżnieniem instalacji stosowanych w sektorze bytowo-komunalnym, jak również do ministra właściwego do spraw rozwoju w sprawie wprowadzenia wymagań emisyjnych dla producentów małych kotłów na paliwa stałe. W ramach działań zmierzających do podnoszenia świadomości społecznej odnośnie problematyki jakości powietrza pozwany przeprowadził w 2015 r. ogólnopolską kampanię pt. (...). W kolejnych latach planuje się kontynuację działań edukacyjnych. W ramach znowelizowanej ustawy p.o.ś. z dnia 10 września 2015 r. administracja rządowa nie ma bezpośredniego wpływu na zakres lokalnie tworzonego programu ochrony powietrza, jak również określone w nim działania naprawcze, które dedykowane są do organów samorządowych wszystkich szczebli, jak również podmiotów gospodarczych i osób fizycznych zamieszkujących sferę, w której odnotowano przekroczenia standardów jakości powietrza.

Reasumując pozwany podkreślił, iż powód nie wykazał zaistnienia przesłanek warunkujących ochronę dóbr osobistych, a także brak bezprawnego zaniechania po stronie pozwanego, dlatego też powództwo winno podlegać oddaleniu.

Ustosunkowując się do pozwu Skarb Państwa Minister (...) wniósł o zwolnienie go od udziału w sprawie i ustalenie, że wyłącznie właściwym reprezentantem Skarbu Państwa w sprawie jest Minister Środowiska, względnie Wojewoda (...), właściwe jednostki samorządu terytorialnego oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony (...). Z ostrożności procesowej pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych.

W pierwszej kolejności pozwany podniósł powołując się na treść art. 67 § 2 k.p.c., iż Minister (...) nie jest organem państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, ani organem jednostki nadrzędnej nad jednostką, z której działalnością ono się wiąże. Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 1970 r. w sprawie II CR 301/70 wskazał, iż sąd rozpoznający sprawę ma obowiązek dbania by „Skarb Państwa był reprezentowany w procesie przez ten jego organ, czy przez te jego organy, z których działalnością wiąże się dochodzone roszczenie. Podkreślił, iż do kompetencji Ministra (...) zgodnie z art. 7a ust. 2 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej należą w szczególności sprawy dotyczące polityki energetycznej państwa oraz udział w kształtowaniu polityki energetycznej Unii Europejskiej, rynków energii, surowców energetycznych i paliw, efektywności energetycznej, rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz energii jądrowej na potrzeby społeczno – gospodarcze, bezpieczeństwa energetycznego kraju, w tym bezpieczeństwa dostaw energii, surowców energetycznych i paliw, infrastruktury energetycznej, w tym funkcjonowania systemów energetycznych z uwzględnieniem zasad racjonalnej gospodarki i potrzeb bezpieczeństwa energetycznego kraju, inicjowania, koordynowania i nadzorowania współpracy międzynarodowej w dziedzinie energii, surowców energetycznych i paliwo oraz udział w pracach organów Unii Europejskiej. Zdaniem pozwanego powyższe zadania nie pozostają w związku z przedmiotem postępowania.

Nie mniej jednak zdaniem pozwanego trudno doszukać się okoliczności przemawiających za zaniechaniem Skarbu Państwa. Fakt implementowania (...), jak również skorzystanie przez Ministra Środowiska ze wszystkich

przewidzianych prawem instrumentów prawnych – wyklucza możliwość uznania zaistnienia podstawowej odpowiedzialności Skarbu Państwa na podstawie art. 417 k.c. to jest działania rozumianego jako zaniechanie. Jak wskazał pozwany w rzeczywistości brak jest normy prawnej przewidującej obowiązek działania po stronie Ministra Środowiska, której nie zrealizowano pozostawiając w stanie zaniechania. Podkreślił, iż organy administracji publicznej działają tylko w granicach i na podstawie przepisów. Podstawą normy kompetencyjnej jest zatem norma określająca wprost nie tylko zadania ale również instrumenty prawne ich realizacji. Brak ww. normy uniemożliwia przyjęcie odpowiedzialności Skarbu Państwa na podstawie art. 417 k.c.

Zdaniem pozwanego pomiędzy wskazaną wysokością dochodzonego zadośćuczynienia oraz podnoszonym zaniechaniem nie został wykazany adekwatny związek przyczynowy. Nie zostało bowiem wykazane, że dochodzone przez powoda zadośćuczynienie jest normalnym następstwem działania (zaniechania), z którego szkoda miała wyniknąć. W ocenie Ministra Energetyki brak jest obiektywnego powiązania pomiędzy zdarzeniem oraz szkodą, zaś przedstawione przez powoda konsekwencje skutkujące naruszeniem dóbr osobistych nie należą do normalnych następstw okoliczności przywołanych w podstawie faktycznej pozwu.

Na rozprawie strony podtrzymały odrębne stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W R. przy ulicy (...) w latach 2010 – 2015 przeprowadzono pomiary automatyczne i manualne wskaźników o określonym czasie uśredniania : arsen PM10 – 24 godzinny, benzen – 1 godzinny, benzo(a)piren w PM10 – 24 godzinny, dwutlenek azotu – 1 godzinny, dwutlenek siarki – 1 godzinny, kadm w PM 10 – 24 godzinny, nikiel w PM 10 – 24 godzinny, ołów w PM 10 – 24 godzinny, ozon – 1 godzinny, pył zawieszony PM 10 – 1 godzinny, pył zawieszony PM 10 – 24 godzinny, tlenek azotu – 1 godzinny, tlenek węgla – 1 godzinny, tlenek azotu – 1 godzinny. Wynika z nich, iż na terenie R. dochodzi do regularnych przekroczeń wskaźników zanieczyszczeń powietrza.

Dowód: pismo Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w K. z dnia 22 marca 2016 r. wraz z rocznymi danymi statystycznymi (k. 26 – 34), sprawozdania laboratoryjne z badań pyłu PM 10 (k.35 – k. 341).

W dniach: 1 stycznia 2016 r., 5 stycznia 2016 r., 10 stycznia 2016 r., 19 stycznia 2016 r., 20 stycznia 2016 r., 23 stycznia 2016 r., 18 marca 2016 r., 6 listopada 2015 r. , 7 listopada 2015 r. Ś. Urząd Wojewódzki w K. wydał powiadomienie dotyczące przekroczenia poziomu informowania społeczeństwa o ryzyku wystąpienia poziomu alarmowego pyłu zawieszzonego PM10.

Dowód: powiadomienia (k. 363 – 372).

Wojewódzki Inspektorat Ochrony (...) w terminie do 30 kwietnia każdego roku dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref. W 2016 r. została wykonana „Czternasta ocena jakości powietrza w województwie (...), obejmująca 2015 rok. W ocenie tej wskazano substancje przekraczające w województwie (...) poziomy dopuszczalne, docelowe, poziomy celów długoterminowych. Należą do nich: dwutlenek azotu, pył zawieszony PM10, PM 2,5, benzo(a)piren i ozon. Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń pyłu zawieszzonego PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków, w okresie letnim bliskość głównej drogi z intensywnym ruchem, emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych np. dróg, chodników, boisk oraz niekorzystne warunki meteorologiczne występujące podczas powolnego rozprzestrzeniania się emitowanych lokalnie zanieczyszczeń w związku z małą prędkością wiatru.

Dowód: pismo Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w K. z dnia 29 listopada 2016 r. wraz z czternastą roczną oceną jakości powietrza w województwie (...), obejmująca 2015 rok (k. 401 – 449 verte).

Na podstawie art. 258 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej została złożona do Prezesa i Członków Trybunału Sprawiedliwości skarga przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej odnośnie przekraczania od 2007 do co najmniej 2013

r. dobowych wartości dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀ w 35 strefach jakości powietrza i rocznych wartości dla pyłu (...) dziewięciu strefach jakości powietrza oraz braku informacji wskazujących na to, że sytuacja ta uległa poprawie, brak przyjęcia odpowiednich działań w programach ochrony powietrza zamierzających do jak najkrótszego okresu występowania przekroczeń wartości dopuszczalnych PM₁₀ w powietrzu, przekroczenie dobowych wartości dopuszczalnych zwiększonych o margines tolerancji od 01.01.2010 do 10.06.2011 w strefie 14.17 – miasto R., 14.18 – w strefie pruszkowsko – (...) i 16,5 – strefie kędzierzyńsko – (...) oraz od 01.01.2011 do 10.06.2011 w strefie 30.3 – ostrowsko – (...), a także nieprawidłową transpozycję art. 23 ust. 1 akapit 2 dyrektywy 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy.

Dowód: skarga (k. 488-819).

Wyrokiem z dnia 22 lutego 2018 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził w związku z podniesionymi zarzutami w skardze, iż Rzeczypospolita Polska uchybiła ciążącym na tym państwie członkowskim zobowiązaniom przewidzianym odpowiednio w art. 13 ust. 1 wskazanej dyrektywy w związku z załącznikiem XI do niej, art. 23 ust. 1 akapit drugi tej dyrektywy raz art. 22 ust. 3 wskazanej dyrektywy w związku z załącznikiem XI do niej.

Dowód: wyrok Trybunału Sprawiedliwości (k. 955 – 964).

(...) monitoringu jakości powietrza zaprezentował dane pomiarowe dla stacji R., ul. (...) w dniu 9 stycznia 2017 r. , w roku 2016 , w miesiącu styczniu 2017 r., w miesiącu lutym 2017r., w miesiącu styczniu 2017 r., w miesiącu styczniu 2018 r., w miesiącu lutym 2018 r., w miesiącu marcu 2018 r.

Dowód: dane pomiarowe (k. 870-879, 952 - 954).

Z powodu złej jakości powietrza w dniach 10 i 11 stycznia 2017 r. w (...) placówkach oświatowych podjęto decyzję o zawieszeniu zajęć. Decyzja została podjęta przez dyrektora za zgodą organu prowadzącego.

Dowód: pismo Urzędu Miasta z dnia 19 kwietnia 2017 r. (k. 880).

O. P. (2) sprawdza stan jakości powietrza w R. przez okres od 100 do 130 dni w roku. Począwszy od 2011 roku przekroczone są normy pyłów i benzo(a)pirenu przez prawie 4 miesiące w roku. Powód obserwuje normy na stronie wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w K.. Normy przekraczane są o 10, 20 %, a nawet kilka tysięcy procent. W dniu 9 stycznia 2017 r. norma pyłu PN 10 przekroczona była o 3.000 %. W następnych kolejnych dniach Prezydent Miasta R. odwołał zajęcia szkolne i przedszkolne a w miejscowości K. oddalonej od około 20 km od R. jedna ze szkół została ewakuowana ze względu na zadziałanie alarmu przeciwpożarowego właśnie ze względu na przekroczenie jednego z pyłów.

Okres grzewczy przez około 100 - 130 dni w roku jest dla powoda i jego rodziny niezwykle uciążliwy. Podczas występowania przekroczeń norm pyłu PN 10 powód stosuje się do zaleceń Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony (...) o ograniczeniu spacerów i wychodzenia z domu. Powód zdaje sobie sprawę z wpływu na organizm przekroczonych norm pyłu PN 10 i benzo(a)pirenu. Powód odczuwa skutki zdrowotne związane z jakością powietrza. Odczuwa smród. Nasila się u niego podrażnienie gardła, nieustające krztanie, kaszel, podrażnienie błon śluzowych oraz spojówek. Ten stan nasila się jeżeli zanieczyszczenia osiągają wysokie poziomy. **Powód nie leczy się w związku z tymi dolegliwościami, ani nie chodzi do lekarza, ponieważ rzadko choruje.** Był kilka razy z tymi dolegliwościami u lekarza, który po przebadaniu zalecił, że powinien wyjechać na inny teren, gdzie nie ma tych zanieczyszczeń. Od okresu wiosennego te dolegliwości u powoda zazwyczaj mijają. Stan powietrza wywołuje u powoda głęboką frustrację, wściekłość i obawy o zdrowie rodziny. Powód ma świadomość, iż zanieczyszczenie powietrza może prowadzić do takich chorób jak przewlekłe obkurczeniowe choroby płuc, nowotwory, choroby układu oddechowego, układu immunologicznego, choroby serca, udaru mózgu. W K. były przeprowadzane badania wpływu jakości powietrza na noworodki. Jest udowodnione, że kobiety, które przebywają w miejscach gdzie przekroczone są stężenia pyłu PN 10 i benzo(a)pirenu wydają na świat dzieci o mniejszym obwodzie główki, mniejszej masie ciała takie dzieci mają osłabioną odporność immunologiczną, problemy z koncentracją oraz niższy współczynnik inteligencji. Każde 100

mikrogramów pyłów PN 10 to 3 lata mniej życia dla takiego dziecka. Lekarze ze (...) Centrum (...) wraz ze (...) Uniwersytetem Medycznym w zeszłym roku przeprowadzili badania dotyczące wpływu zanieczyszczenia powietrza na pacjentów w szpitalach. Jak się okazuje w okresie kiedy występują stany informowania oraz stany alarmowania tj. 200 mikrogram na metr sześcienny oraz 300 mikrogram było o 12 % więcej chorych z zawałem serca , 16 % udarów mózgu, 18 % ludzi z chorobami płuc i 6 % więcej zgonów.

Powód ma swego rodzaju depresję w okresie jesienno – zimowym, ponieważ w tym czasie nie może w pełni korzystać ze swojego domu. O. P. (2) nie może przewietrzyć swojego domu, bo gdy otwiera okno, to domu wdziera się smród. Powód musi zatykać klatki wentylacyjne w domu oraz uszczelniać drzwi wejściowe w stosunkowo nowym budynku, ponieważ zapach wdziera się do środka. Powód korzysta z oczyszczacza powietrza, który non stop pracuje i w związku z czym generuje określone koszty ze względu na wymianę filtrów oraz zużycia energii elektrycznej. Dodatkową dolegliwością dla powoda jest fakt, że nie może wychodzić z domu na spacer, z rodziną z dziećmi. Nie może uprawiać sportu pomimo, iż jest osobą aktywną fizycznie. W okresie zimowym powód nie może zabrać dziecina na sanki, ani lepić z nimi bałwana pomimo, że lubią to robić. W okresie ferii zimowych przypadających na okres od 16 stycznia do 29 stycznia nie było ani jednego dnia, w którym normy pyłu PN 10 nie były by przekroczone. Oznacza to, że w tym okresie O. P. (2) nie mógł wyjść z dziećmi na spacer. W czasie wzmożonego spalania dzieci powoda stają się apatyczne, ospałe, nie mogą się skupić i ani efektywnie odrabiać zadań domowych i się uczyć.

Dni w jednym ciągu, w których były przekroczone normy było w sumie 35. Od 16 stycznia do 19 lutego non stop. Powód jest zmęczony psychicznie ciągłym kontrolowaniem stanu powietrza na aplikacji smog oraz na stronach Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska. Smog, czyli zanieczyszczenia powietrza przekładają się na życie zawodowe powoda. Ponieważ w tym okresie, kiedy występują zanieczyszczenia, to znaczy skrajne przekraczanie norm pyłu PN 10 pojawiają się dolegliwości chorobowe u dzieci jak i u powoda tj. podrażnienie dróg oddechowych, zapalenie spojówek. Skutkuje to tym, że kilka razy w ciągu roku powód jest zmuszony wziąć urlop by zostać w domu z dziećmi. Powód pracuje poza R. więc kiedy wraca do domu jest godzina 17, 18, wtedy w R. jest komora gazowo – pyłowa i wyjście na dwór jest niemożliwe. Wówczas stężenie pyłów wynosi pomiędzy 300- 500 a norma jest 50mikrogramów na metr sześcienny zaś substancji benzoalfaapirynu jest 330-350, gdzie norma wynosi 1,5 grama. O. P. (2) na skutek pyłów na brudne okna i parapety. Od strony ulicy można zauważyć jak na parapetach zewnętrznych i wewnętrznych osadza się zanieczyszczenie. Pyły 10 mikrogramowe oraz 2,5 mikrogramowe są niewidoczne dla oka ale przedostają się do środka organizmu jak również wnikają do mieszkania.

O. P. (2) jest jednym z członków (...) alarmu smogowego. Wraz z nim działa H. H. i Z. K.. Stowarzyszenie wcześniej nosiło nazwę „ Stowarzyszenie na Rzecz (...) powietrza w R. ”. Zmiana nazwy podyktowana była tym, że stowarzyszenie chciało połączyć wspólne siły ze stowarzyszeniami działającymi w K., Z. i innych miastach pod nazwą Alarm S.. Od kilku lat angażują się w to, by poprawić stan powietrza nie tylko w R. ale w całej Polsce. Spotkania odbywają się w mieszkaniach członków stowarzyszenia. Wspólnie znają się także rodziny poszczególnych członków. H. H. wielokrotnie chciał spotkać się z powodem w sezonie zimowym na rynku, czy w restauracji jednak ze względu na przekroczone normy powód twierdził, że nie ma po co wychodzić z domu. Ustalali wówczas wspólnie inny termin bądź e-mailowo omawiali sprawy związane ze stowarzyszeniem. Z. K. przed domem posiada pompę ciepłego powietrza, która pokryta jest jasną pokrywą. Czasami robi eksperyment i wyciera tą pokrywą, woda jest czarna, a po 2 dniach jest to samo. Bardzo ładnie wygląda świeży, biały śnieg, ale na drugi dzień w R., szczególnie po nocy jest on już w cętki, pokryty sadzą. Z. K. wraz ze swoją żoną zakupił do domu oczyszczacz powietrza, zaawansowany technologicznie. Oczyszczacz sam dostosowywał pracę do zanieczyszczenia powietrza. Postawili go w sypialni i około 22.00 żona Z. K. otworzyła okno. On stał koło okna. Zapaliły się wówczas wszystkie czerwone światełka i włączyła się najszybsza wersja obrotowa. On zassał powietrze z zewnątrz. Razem z powodem po 4 miesiącach pracy tego oczyszczacza w pokoju o powierzchni 15 m² w sypialni nakręcili film z rozebrania tego oczyszczacza i umycia. Oczyszczacz posiada właściwość, że jak się zapcha najważniejszy filtr, który zatrzymuje pyły sam się wyłącza. Wtedy trzeba oczyszczacz rozebrać, wyczyścić, a ostatni filtr, który zatrzymuje pyły, wyrzucić. Przed wyrzuceniem filtr został położony na dnie białej wanny i wraz z powodem zaczęli go spłukiwać wodą. To co zobaczyli, poraziło ich i kilka tysięcy internautów. To była czarna sadza i jakieś smoliste substancje.

Protesty były prowadzone również odnośnie planu ochrony powietrza dla województwa (...) z uwagi na daleko idące wady. Powód osobiście przez ostatnie 2 lata angażował się w tzw. "S. śmieci", co skutkowało nawiązaniem współpracy z (...) Strażą Miejską, która jest obecnie wzorem do naśladowania w ściganiu tych spalaczy śmieci w skali całego kraju. Powstał E. patrol, który ma wylapywać na tych właścicieli nieruchomości, którzy spalają śmieci w swoich kotłach. E. patrol ma nie tylko obowiązek interweniować w razie zgłoszenia takiego czynu przez mieszkańca ale także w przypadku gdy występują przekroczenia norm jakości powietrza przeprowadzenie kontroli wyrywkowej. Pomimo chwały antosmogotowej ludzie nadal spalają śmieci. Główną przyczyną przekroczenia pyłów PN 10 są pozaklasowe kotły, wysokostratne kotły opalane paliwem bardzo złej jakości. Poza sezonem grzewczym sytuacja wygląda całkiem dobrze, nie występuje przekroczenie norm pyłu PN 10.

Powód przyczynił się do wprowadzenia aplikacji smog – smog dla województwa (...), dzięki czemu każdy posiadacz smartfonu jest w stanie sprawdzić stan powietrza w R.. O. P. (2) wraz z członkami towarzystwa prowadzi prelekcje w szkołach, w przedszkolach oraz liczne spotkania z mieszkańcami. Jest także autorem opracowania pod tytułem „Oszacowanie ilości substancji szkodliwych wdychanych wraz z zanieczyszczonym powietrzem podczas uprawiania aktywności fizycznej na zewnątrz”. Dzięki temu opracowaniu każda osoba aktywnie fizycznie jeżdżąca na rowerze, uprawiająca jogging jest w stanie przeliczyć sobie ile szkodliwych substancji wdychanej podczas tej aktywności oraz przeliczyć na ilość wypalonych papierosów. Około półtorej godzinna jazda na rowerze jest równoznaczna z wypaleniem 1 papierosa.

Powód odkąd obserwuje jakość powietrza od 2011 roku nie dostrzega poprawy jakości powietrza. Od 2011 roku średnio roczne stężenie pyłu PN 10, dla którego wartość jest definiowana na poziomie 40 mikrogramów na metr sześcienny w każdym roku bez przerwy jest przekraczana. Przekroczenia te oscylują w granicach 48, 49, 54 średnio rocznie. Powód wychodzi z założenia, że Polska jako członek Unii Europejskiej powinna gwarantować nieprzekraczanie granicznych norm jakości powietrza zdefiniowanych w dyrektywie (...). W tym roku Prezydent Miasta R. odwołał lekcje w szkołach. Miasto R. uruchomiło również system dotacji do wymiany ogrzewania na pro ekologiczne, a także do termomodernizacji budynków.

Powód uważa, iż brakuje określenia norm wartości dla paliw stałych. Istnieje rozporządzenie dotyczące kotłów, które jest jednak wadliwe. Podobnie jest z uchwałą antysmogową dla województwa (...) dzięki której zauważalna jakość powietrza może być najwcześniej za 9 lat. Do tego czasu można eksploatować stare pozaklasowe kotły. Plan ochrony powietrza, który nie zakłada poprawy sytuacji jeśli chodzi o benzoalfapiren do roku 2027. Zdecydowana większość budynków w R. opalana jest kotłami na paliwa stałe, węgiel, muł oraz miał. Jest też sieć gazowa ale niewiele z niej korzysta podobnie jest z sieci ciepłowniczej.

Powód swoje mieszkanie ogrzewa energią elektryczną. Wraz z powodem w jednym domu zamieszkuje jego ojciec A. P.. Mają wspólne wejście do domu i część klatki schodowej. Mają dobry kontakt ze sobą, więc rozmawiają na każdy temat. Powód na bieżąco zażywa ogólnie dostępne środki jak herbatki, syropy czy krople. Kupuje również od H. H., który jest pszczelarzem miód. Gdy nie jest już w stanie funkcjonować, to wówczas udaje się do lekarza ale nie korzysta z tego często, gdyż jest głównym żywicielem rodziny. Do sanatorium powód obecnie nie ma możliwości wyjazdu, gdyż jest za młody. Do sanatorium kierowane są osoby, które już cierpią na jakieś choroby. Powód zaopatrzył się w inhalator, oczyszczacz powietrza i dziennie to stosuje, co łagodzi dolegliwości.

R. jest w ścisłej europejskiej czołówce pod względem zanieczyszczeń od roku 2008. Plasuje się pomiędzy 1 a 4 miejscem. Powód dane pozyskuje z publikacji marszałka województwa (...) oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony (...) w K.. W dniu 8 grudnia 2008 roku jak wynikało z Komunikatu Wojewódzkiego Inspektoratu (...) stężenie pyłów przekraczało 2000 mikrogramów. Było to przekazywane on L. ze stacji zlokalizowanej na ulicy (...) w R.. Na drugi dzień ten komunikat zniknął. Został zastąpiony innymi danymi. Istnieją historyczne dane ale tych danych tam nie ma. Przy komunikatach jest podana przyczyna zanieczyszczenia. Główną przyczyną jest emisja pochodzenia z kotłowni domowych czyli opalanie mułem, odpadami itp. 9% pochodzi z ruchu kołowego, 1% to czynniki nieznane. Prezydent w R. wprowadził patrol tzw. E. patrol, albowiem doszedł do wniosku, że edukacja i dofinansowanie są niewystarczające. Wprowadzono kary za spalanie odpadów w kotłowniach przydomowych, co jest egzekwowane przez

Straż Miejską. Mieszkańcy dzwonią do straży miejskiej i straż miejska dokonuje stosownej kontroli. Powód wraz z grupą innych osób prowadzi spotkania edukacyjne na temat skutków zanieczyszczenia powietrza. Działa także stowarzyszenie (...), które posiada środki na drukowanie ulotek, czy wydawanie książek. Obecnie została wydana 5 książka przeznaczona dla dzieci. Działacze są zapraszani do szkół czy rady dzielnic, dzieląc się swoją wiedzą. W C. było zorganizowane spotkanie z udziałem mediów, na którym wykład wygłosił doktor J. P., który mówił o skutkach zanieczyszczenia na zdrowiu. Powód i jego grupa działa również na facebooku. Mają kilka tysięcy czytelników. Na ręce przewodniczącego Rady Miasta R. została przedstawiona propozycja herbu R. tj szczupaka w masce gazowej. Odbędzie się to wówczas, kiedy stężenie pyłów wynosiło 540 mikrogramów.

Dowód: zeznania O. P. (1) (k. 895-898), zeznania A. P. (k. 453 – 455), zeznania H. H. (k. 452 – 453), zeznania Z. K. (k.351 vete - 353).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystego powietrza dla Europy tzw. Dyrektywa (...) została implementowana do polskiego porządku prawnego. Minister Środowiska ma możliwości legislacyjne oraz nadzoruje Inspektorat Ochrony (...). Jest naczelnym organem administracji rządowej odpowiedzialnej za ochronę środowiska w Polsce. W kompetencjach ministra środowiska leży ochrona powietrza. Minister przeprowadził kampanię edukacyjną dot. jakości powietrza. Obecnie w tym przedmiocie współdziała z Ministrem Zdrowia. Wykonanie i opracowanie programów w zakresie zarządzania jakością powietrza jest domeną samorządu terytorialnego. Inspekcja Ochrony Środowiska zajmuje się kontrolą i egzekwowaniem przepisów dotyczących jakości powietrza. Dyrektywa (...) wskazuje standardy jakości powietrza jakie powinny dotrzymywać państwa członkowskie. Główną przyczyną złej jakości powietrza w Polsce jest niska emisja, następnie emisja ze spalania spalin w gospodarstwach domowych, emisja transportu drogowego oraz emisje z instalacji. Na gruncie polskiego systemu prawa istnieje zakaz spalania odpadów w nieprzystosowanych spaleniakach. Minister Środowiska nie jest odpowiedzialny za wydanie rozporządzenia dotyczącego jakości paliw dla gospodarstw indywidualnych oraz rozporządzenia dotyczącego wymagań emisyjnych dla urządzeń grzewczych wykorzystywanych przez odbiorców indywidualnych. W Polsce jest 46 stref monitorowania jakości powietrza. W 2015 roku w 39 strefach zanotowano przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM10, natomiast w 44 strefach zanotowano przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla benzo(a)pirenu. W ostatnich latach zauważa się poprawę jakości powietrza w Polsce. W 2015 r. minister ogłosił Krajowy Program Ochrony Powietrza, jednakże nie wszystkie programy mają pewną skuteczność. Zostały przyjęte rekomendacje Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów. Dodatkowo minister środowiska wspiera ministra energii przy wydawaniu aktów. W celu wprowadzenia stref niskiej emisji (...) w miastach obecnie zaplanowano wykonanie ekspertyzy, co do zasadności w jakim zakresie te przepisy mają być przyjęte w Polsce. W 2015 r. wprowadzono przepisy poszerzające możliwość wprowadzenia uchwał antysmogowych przez organy wydające programy ochrony powietrza i plany działań krótkoterminowych. Jednostki podległe Ministrowi Środowiska realizują obecnie program finansowy - Program Region. Obecnie nie jest prowadzony nabór do programu KAWKA, gdyż są zakańczane działania z dwóch pierwszych naborów. Program RYŚ został zastąpiony przez Program R.. Zakres spalania odpadów wynika z ustawy o spalaniu odpadów. Kontrole w tym zakresie może prowadzić Straż Miejska, Policja i Inspekcja Ochrony Środowiska. Jest wielu adresatów Krajowego Programu Ochrony Powietrza np. rząd i samorząd. Praca nad rozporządzeniem odnośnie

Dowód: zeznania K. M. (k. 835 – 839).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych powyżej dowodów, które co do zasady nie były kwestionowane przez żadną ze stron. Do tak ustalonego stanu faktycznego przyczyniły się także zeznania powoda oraz powołałych do sprawy świadków. Zeznania te Sąd uznał za wiarygodne oraz korespondujące z zebrany w sprawie materiałem dowodowym. Strony nie wnosiły dalszych wniosków dowodowych, dlatego też Sąd uznał, że zebrany w sprawie materiał dowodowy jest wystarczający do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył i ustalił, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Odpowiedzialność deliktowa powstaje wówczas, gdy łącznie spełnione są jej trzy ustawowe przesłanki, a mianowicie: bezprawność działania lub zaniechania sprawcy, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy, a szkodą. Kolejność badania przez sąd powyższych przesłanek nie może być przy tym dowolna. W pierwszej kolejności konieczne jest ustalenie działania (zaniechania), z którego, jak twierdzi poszkodowany, wynika szkoda oraz dokonanie oceny jego bezprawności, następnie ustalenie, czy wystąpiła szkoda i jakiego rodzaju i dopiero po stwierdzeniu, że obie te przesłanki zachodzą, możliwe jest zbadanie między nimi normalnego związku przyczynowego. Sąd zwraca uwagę, że przesłanką odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez wydanie niezgodnej z prawem decyzji administracyjnej jest stwierdzenie tej niezgodności z prawem we właściwym postępowaniu. Z powyższego wynika, że sąd rozpoznający roszczenie odszkodowawcze nie może samodzielnie ustalić niezgodności z prawem decyzji administracyjnej. Obowiązuje tu zatem swoisty „przedsąd” następujący we właściwym postępowaniu, a zainteresowany uzyskaniem odszkodowania obowiązany jest wyczerpać tok instancji. W konsekwencji przyjmując trzeba, że sąd rozpoznający sprawę odszkodowawczą nie jest rzeczywiście uprawniony do indywidualnej oceny legalności konkretnej decyzji stanowiącej źródło szkody. Skoro bowiem określone skutki prawne wiążą się z obowiązaniem ostatecznej decyzji, to jej prawna skuteczność nie może być kwestionowana i podważana bezpośrednio w procesie odszkodowawczym, z pominięciem szczególnych zasad postępowania przewidzianego do jej kontroli.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 1 lutego 2018 r. w sprawie sygn. akt I ACa 813/17 warunkiem przyznania zadośćuczynienia jest zaistnienie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Nie można domagać się zadośćuczynienia za bliżej nieokreślone krzywdy, jeżeli nie doszło do uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia (fizycznego lub psychicznego). Nadto zadośćuczynienie nie należy się za zagrożenie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Warunkiem niezbędnym zasadności żądania opartego o przywołane przepisy jest szkoda na osobie w postaci uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Przepis art. 445 § 2 k.c. przewiduje zadośćuczynienie w wypadku pozbawienia wolności lub do poddania się (w sposób określony tym przepisem) do poddania się czynowi nierządnemu, co oczywiście nie dotyczy niniejszej sprawy.

Zgodnie zaś z regułą, jaką statuuje artykuł 6 k.c. to strona powodowa obowiązana jest wykazać spełnienie wszystkich tych przesłanek dla uznania jej żądania za usprawiedliwionego w zasadzie. Przy odpowiedzialności za wyrządzenie szkody zdarzenie jest przyczyną sprawczą. Zdarzenie, z którym ustawa wiąże obowiązek odszkodowawczy to zarówno ludzkie zachowanie oraz inne zdarzenia, które do takich zjawisk nie należą. Nie ma wyczerpującego katalogu czynów niedozwolonych. W literaturze przedmiotu wskazuje się na pewne charakterystyczne cechy dla każdego czynu niedozwolonego w jego techniczno-prawnym znaczeniu. Musi to być fakt, z którym ustawa wiąże obowiązek naprawienia szkody. Powstanie tego obowiązku nie może być uzależnione od istnienia jakiejś więzi prawnej między zobowiązanym do naprawienia szkody, a podmiotem, który doznał uszczerbku. Chodzi tu zawsze o zdarzenie, które wywołuje skutki prawne ex lege. Wreszcie świadczenie odszkodowawcze powinno mieć charakter świadczenia głównego, a zarazem pierwotnego, a więc występującego w stosunku obligacyjnym od początku istnienia zobowiązania łączącego osobę zobowiązaną do naprawienia uszczerbku z poszkodowanym.

Wskazać należy, iż podstawy prawnej do zasądzenia zadośćuczynienia poszukiwać można w przepisach art. 445 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c. bądź art. 448 k.c.. Przepis art. 445 § 1 k.c. przewiduje, że w wypadkach przewidzianych w art. 444 § 1 k.c. sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Powołane uregulowanie z art. 445 § 1 k.c. poprzez odesłanie do art. 444 § 1 k.c. zakłada, iż zadośćuczynienie przyznaje się za krzywdę, która jest wynikiem uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia wynikającego z czynu niedozwolonego. Inaczej mówiąc warunkiem przyznania zadośćuczynienia jest zaistnienie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Nie można domagać się zadośćuczynienia za bliżej nieokreślone krzywdy, jeżeli nie doszło do uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia (fizycznego lub psychicznego). Nadto zadośćuczynienie nie należy się za zagrożenie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Warunkiem niezbędnym zasadności żądania opartego o przywołane przepisy jest szkoda na osobie w postaci uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia.

Z kolei przepis art. 448 k.c. stanowi, iż sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (...). Przepis art. 23 k.c. przewiduje, iż dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Powołane uregulowanie zawiera przykładowe wyliczenie dóbr osobistych, dobrem osobistym podlegającym ochronie - wprost wymienionym w art. 23 k.c. - jest zdrowie. Niewątpliwie dobrem tego rodzaju jest również życie. Naruszenie dobra osobistego w postaci zdrowia skutkuje uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia, z czym łączy się krzywda poszkodowanego. W takiej też sytuacji, z mocy art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 zd. 2 k.c., poszkodowany może domagać się zadośćuczynienia pieniężnego. Zadośćuczynienie z omawianej podstawy należy się zatem także tylko w sytuacji naruszenia dobra osobistego – zdrowia, a to w postaci uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia; **nie przysługuje w wypadku zagrożenia naruszenia tego dobra**. Nie ma przeto podstaw do twierdzenia, aby dobrem osobistym podlegającym rekompensowaniu w drodze przyznania zadośćuczynienia była bliżej niesprecyzowana krzywda, która nie łączyłaby się z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia.

Tymczasem powód w ogóle nie wykazał, że doznał uszkodzenia ciała bądź rozstroju zdrowia, i co nadto byłoby skutkiem smogu. Oczywiście również musi być, że powód mógł dochodzić zadośćuczynienia tylko za własną krzywdę, gdyż co do ewentualnych świadczeń przysługujących członkom jego rodziny (żonie i dzieciom) nie miał legitymacji czynnej. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 lipca 1975 r. w sprawie I CR 356/75 „Prawo człowieka do nieskażonego środowiska biologicznego i do zaspokojenia uczuć estetycznych pięknem krajobrazu może być chronione środkami przewidzianymi w art. 24 k.c. tylko wtedy, gdy pogwałcenie tego prawa stanowi równocześnie naruszenie lub zagrożenie praw osobistych, których przedmiotem są dobra osobiste w rozumieniu art. 23 k.c.

Problem ochrony środowiska i pozostającego w związku z jego stanem zdrowia ludzi we współczesnym świecie jest tak aktualny i istotny, że znalazł on nawet wyraz w szeregu przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym nie tylko w odniesieniu do organów władzy (np. art. 5, art. 31 ust. 3, art. 68 i art. 74), ale również każdego obywatela, ponieważ stosownie do art. 86 Konstytucji każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie.

W niniejszej sprawie Sąd uznał za wykazane, że na terenie R. ma miejsce w okresie zimowym częste i znaczne przekroczenie norm zanieczyszczenia powietrza, którego źródłem jest głównie emisja z indywidualnego ogrzewania budynków. Nie może budzić wątpliwości, że zjawisko to stanowi bardzo poważny i uciążliwy problem dla mieszkańców. Okoliczność ta nie mogła stanowić jednakże wystarczającej podstawy do uwzględnienia dochodzonych przez powoda żądań o treści sformułowanej w pozwie, granicami których – jak wyżej wskazano – Sąd był związany. Postępowanie dowodowe nie wykazało zasadności roszczenia.

Zasadnie natomiast powód wskazał, że zdrowie każdego człowieka stanowi dobro osobiste, co wynika wprost z treści art. 23 k.c., zgodnie z którym dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Wbrew twierdzeniom strony powodowej – jak zasadnie zarzucała strona pozwana – nie jest natomiast dobrem osobistym prawo do życia w czystym i nieskażonym środowisku. Wyżej przytoczony art. 23 k.c. zawiera co prawda tzw. otwarty katalog dóbr osobistych, pozostających pod ochroną prawa cywilnego i wraz ze zmianami stosunków społecznych mogą pojawiać się i znikać pewne dobra, co jednak nie oznacza, że należy do niego zaliczyć w/w prawo. Dobra osobiste wynikają z tych wartości niemajątkowych, które są ściśle związane z człowiekiem, obejmując jego fizyczną i psychiczną integralność, są to wartości immanentnie związane z istotą człowieczeństwa oraz naturą człowieka, niezależne od jego woli, stałe, dające się skonkretyzować i obiektywizować, albo będąc przejawem jego twórczej działalności, skupiają niepowtarzalną, pozwalającą na samorealizację indywidualność człowieka, jego godność oraz pozycję wśród innych ludzi. Każde dobro osobiste skupia w sobie dwa elementy - chronioną wartość oraz prawo żądania od innych jej poszanowania. W ocenie Sądu do tak rozumianych dóbr osobistych nie można zaliczyć

prawa do życia w czystym i nieskażonym środowisku tym bardziej, że nieuzasadnionym jest niejako rozdrabnianie istniejących już dóbr osobistych i kreowanie z jednego dobra nowych dóbr osobistych, a naruszenie prawa do życia w czystym i nieskażonym powietrzu – nie będące samo w sobie dobrem osobistym - w istocie może godzić w dobro osobiste jakim jest zdrowie i wówczas korzystać z ochrony przewidzianej dla dóbr osobistych.

Pomimo tego, że powód wskazał, że w sprawie miało dojść do naruszenia dobra osobistego powoda jakim niewątpliwie jest zdrowie to również ta okoliczność sama przez się nie uzasadniała uwzględnienia żądań powoda, ponieważ stosownie do art.6 k.c. powód zobowiązany był do wykazania, że to na skutek działania pozwanego doszło do zagrożenia lub naruszenia tego prawa.

Zgodnie bowiem z art. 24 k.c. tylko ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie.

Jak wynika z wyżej przytoczonego art. 24 k.c., który zgodnie ze stanowiskiem powoda miał uzasadniać żądania dochodzone w pozwie, aby zastosować przewidziane w tym przepisie środki ochrony dóbr osobistych, wskazywane jako naruszone i wymagające ochrony dobro osobiste musi zostać zagrożone cudzym działaniem, a nie zaniechaniem. Dlatego też regulacja art. 24 k.c. w przypadku zagrożenia dobra osobistego daje osobie zagrożonej takim działaniem prawo żądania „zaniechania tego działania”. Tymczasem w przypadku pozwanego w niniejszej sprawie to nie działania pozwanego, ale jak wynika z uzasadnienia pozwu w istocie to zaniechanie pozwanego miało zdaniem powoda prowadzić do zagrożenia jego dóbr osobistych, a w konsekwencji tego powód stosownie do wyżej przytoczonego przepisu nie mógł z oczywistych przyczyn domagać się zaniechania takiego zachowania, które polega na zarzucanym pozwanemu zaniechaniu, a więc braku działania.

Powód oprócz stwierdzenia, że narażony jest na wiele schorzeń spowodowanych zanieczyszczeniami powietrza nie przedłożył na tę okoliczność żadnego dowodu. Jak wskazał w swoich zeznaniach nie leczy się na żadne choroby, ani też nie korzysta z pomocy lekarskiej. Za wyjątkiem sporadycznych wizyt u lekarza spowodowanych przeziębieniami. Sam fakt „obawy o zdrowie” nie może być podstawą przyznania zadośćuczynienia. O. P. (2) wielokrotnie podkreślał, że czuje dyskomfort psychiczny związany z zamieszkiwaniem w aglomeracji (...) zwłaszcza w okresie zimowym, kiedy stężenie dopuszczalnych wskaźników jest znacznie przekroczone. Nie może wówczas swobodnie wychodzić na spacer, czy też wietrzyć mieszkania. Nie może też w okresie tym skutecznie aktywować aktywności fizycznej. Ponieść jednak należy, iż powód i jego rodzina mieszka w R. z własnej nieprzymuszonej woli. Jeżeli nie godzi się na taki stan rzeczy może w każdym momencie zmienić swoje miejsce zamieszkania. Powszechnie wiadomym jest, że R. jest na wiodącym miejscu pod względem zanieczyszczeń powietrza w okresie zimowym. Chwalebne jest, że powód aktywnie udziela się w stowarzyszeniu (...) oraz, że prowadzi prelekcje mające na celu uświadomienie jak wielkim zagrożeniem jest smog, a także, że jest współautorem aplikacji „smog”. Należy jednak podkreślić, iż władze nie są bierne na taki stan rzeczy. Powszechnie wiadomym jest, że w subregionie udzielane są ekodotacje na wymianę źródeł ciepła. Między innymi na terenie miasta R. przeprowadzono inwentaryzację źródeł ciepła. Istnieje ścisła współpraca z (...) Strażą Miejską, która reaguje na każde zgłoszenie spalania śmieci. Niewątpliwie kampania medialna jak i liczne kontrole przyczyniły się do zwiększenia świadomości społeczeństwa w zakresie zagrożeń płynących ze spalania niewłaściwych źródeł ciepła. Władze samorządowe podejmują również działania poprzez czasowe zniesienie opłat w komunikacji miejskiej, aby zachęcić mieszkańców do pozostawienia samochodów w domach.

Państwo polskie zauważa problem, gdyż Minister Środowiska przeprowadził kampanię edukacyjną dotyczącą jakości powietrza. Aktualnie w tym przedmiocie współdziała z Ministrem Zdrowia.

Główną przyczyną złej jakości powietrza w Polsce, co zostało podkreślone jest niska emisja, następnie emisja ze spalania spalin w gospodarstwach domowych, emisja transportu drogowego oraz emisje z instalacji. W Polsce jest 46 stref monitorowania jakości powietrza. W 2015 roku w 39 strefach zanotowano przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM10, natomiast w 44 strefach zanotowano przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla

benzo(a)pirenu. W 2015 r. minister ogłosił Krajowy Program Ochrony Powietrza. Zostały także przyjęte rekomendacje Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów. W 2015 r. wprowadzono przepisy poszerzające możliwość wprowadzenia uchwał antysmogowych przez organy wydające programy ochrony powietrza i plany działań krótkoterminowych. Jednostki podległe Ministrowi Środowiska realizują obecnie program finansowy - Program Region.

Ponadto wskazać należy, iż fakt, że Polska uchybiła zobowiązaniom ciążącym odpowiednio na podstawie art. 13 ust. 1 dyrektywy (...) w związku z załącznikiem XI do niej, art. 23 ust. 1 akapit drugi tej dyrektywy raz art. 22 ust. 3 wskazanej dyrektywy w związku z załącznikiem XI do niej nie może stanowić podstawy roszczeń odszkodowawczych. Państwo polskie w związku ze stwierdzonymi naruszeniami będzie ponosiło odpowiedzialność finansową z tego tytułu.

W związku z powyższym Sąd na podstawie powołanych przepisów orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach orzeczono po myśli art. 102 k.p.c. Zdaniem Sądu w niniejszej sprawie mamy do czynienia z precedensowym charakterem sprawy, zatem z uwagi na szczególny charakter sprawy Sąd odstąpił od obciążania powoda kosztami niniejszego procesu.

R., 08 czerwca 2018r.